

# לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך כא, תש"ל



אַרְצוֹת־הַבְּרִית (תרכ"ב)

(ראה "לשוננו לעם" קונטרס קעו"קעו, תשכ"ז, עמ' 115)

"תולדות אברהם לינקאלן ראש נשיא ארצות הברית  
באמעריקא" ("המבשר" שנה שנייה, גיליון 13 מיום י'  
בניסן תרכ"ב).

ר"ס

## סדר קריאת מספרים בתמרור

בחוברת 4 של "פסקי-דין של בית המשפט העליון",  
שיצאה ב"ח במרחשון תש"ל, נתפרסם פסק-דין, שחרץ בית  
המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים,  
בכ"ד באלול תשכ"ט, בענין סדר קריאת מספרים בתמרור.  
מר אנוש בר-שלום, שהחנה את רכבו ב-1 אחה"צ  
(13.00) ליד תמרור, שלפיו נאסרה החניה "בין השעות  
07.00/19.00", טען בבית המשפט העליון, לאחר שחויב בבית  
המשפט המחוזי בתל-אביב, שסדר הקריאה של מספרים  
בעברית הוא מימין לשמאל, והאיסור הוא אפוא מ-7 בערב  
(19.00) עד 7 בבוקר.

בית המשפט העליון פסק:

א. מחובת הרשות, בבואה להציב תמרור, להבליט את כונתה  
בצורה ברורה, שאינה משתמעת לשתי פנים, כך שהכתוב על התמרור  
אינו מצריך פירושים מצד הנהג, והוא אינו חייב להרהר בדבר  
משמעותו.

ב. ספרות בתמרור יש לקרוא מימין לשמאל.  
הערעור נתברר לפני כבוד נשיא בית המשפט אגרנט  
והשופטים לנדוי, מני.

בנימוקי פסק הדין אמר הנשיא:

לפי התמרור הנדון נאסרה החניה במקום הנזכר

„בין השעות

07:00/19:00”.

אם קוראים את הספרות הללו מימין לשמאל, כי אז בולט הוא  
שהחניה הייתה אסורה בין שעה שבע בערב (19:00) לשעה שבע  
בבוקר, וכי מכיוון שהמערער החנה את רכבו באותו מקום בשעה אחת  
אחרי הצהריים (13:00), הרי שלא עבר כל עברה, ואילו ההפך מזה  
נכון — וכן סבר שופט התעבורה המלומד וסברו השופטים המלומדים  
בבית המשפט המחוזי — אם יש לקרוא את הספרות הנ"ל משמאל  
לימין. דעתם הייתה, כי כיוון שרחוב ביאליק ברמת-גן הוא רחוב סואן,  
לא ייתכן כי כונת הרשות, שהציבה את התמרור, הייתה לאסור על  
החניה בשעות הלילה, להבדיל משעות היום.

אין בידינו להסכים לדעה הזאת. בזמן שהנהג נוהג את רכבו  
ברחוב פלוני ונתקל בתמרור המוצב ליד הרחוב, אין עליו לכלכל את  
נסיעתו וחנייתו אלא בהתאם למה שכתוב על התמרור, ולפי חוות דעתו  
של הבלשן ד"ר סיוון, יש לקרוא את הספרות על התמרור הנדון מימין  
לשמאל, ומשמעותו היא, ש„החניה אסורה בין השעה שבע בערב לבין  
השעה שבע בבוקר”. יתר-על-כן, המערער הגיש לנו, בהסכמת באי-כוח  
היועץ המשפטי, העתק מתמרור דומה, המוצב באחד הרחובות בחיפה,  
ושם כתוב כי החניה אסורה „בין השעות 09:00—12:00”, וכאן לא

יחלוק איש, שיש לקרוא את שעות החניה האסורות מימין לשמאל... לפיכך הוחלט לקבל את הערעור, לבטל את ההרשעה ולזכות את המערער מהעברה הנדונה וכן לבטל את גזר הדין. עונש הקנס (אם שולם) יושב למערער.

## ניסן נצר

### שתי הערות

א. על הצירוף המוזר "בַּלַּיִל אִמָּשׁ"

המלה אמש משמשת את לשוננו מאז המקרא ועד היום, והיא בבחינת מועט המחזיק את המרובה, שכן אחת וקצרה היא, אך במשמעה מושג מורכב: בלילה שעבר, בערב שעבר. והנה נתפשט לאחרונה, בלשון העיתונות בעיקרה, הצירוף בליל-אמש, עד שנדמה, כי אמש לבדה אינה הולמת עוד את לשוננו ואת צרכינו. כדי להבין, כיצד נוצר צירוף חסר-טעם זה, לא נותר לי אלא להניח, שהמלה אמש איבדה ממשמעותה המקורית, ובעיני רבים אין היא עוד אלא נרדפת לאתמול, וכיוון שכן, צירפו לה את הנסמך ליל — להשלים את שאבד לה ממשמעה המקורי. וייתכן מאוד, שאף צירופי הלעז כגון בגרמנית *gestern abend* סייעו ליצירת כיוצא בהם גם בלשוננו.

ואכן מצאתי אישור בולט לדלדול המשמע הנזכר  
ב"מעריב" מיום כ"ה בתמוז תשכ"ט, עמ' 2: "החילים  
המצריים צלחו אמש בערב את התעלה", והדברים ברורים.  
כללו של דבר: הצירוף בליל אמש הוא סרבול חסר-  
משמע של תה"פ אמש, שהוא ורק הוא יפה ללשונו.

ב. לבחינת הבגרות ב"הבעה עברית".

קיץ תשכ"ט.

בבחינת הבגרות של השנה ב"הבעה עברית", חלק  
שני, סעיף ב' ניתנו עשרה משפטים, ועליהם נאמר:  
"במשפטים שלפניך (חוץ מאחד) יש שיבושים בשימוש  
הלשוני". להלן נדרשים הנבחנים לתקן רק את הטעון תיקון  
בתשעת המשפטים המשובשים.

עיון במשפטים הבהיר לי, שאכן שבעה מהם  
משובשים בחלקם, אך תמורת האחד הנכון תמהתי למצוא  
שלושה, שאיני מוצא בהם פסול.

המשפטים הנכונים (לדעתי) הם (כסימונם שם):

א — ראובן ושמעון לא הצליחו לממש את מטרותם.

ב — כמות הגשמים עלתה השנה על כל המשוער.

ג — לוויתי מיהודה איגרות-אוויר, ועדיין אני חב לו

את תמורתן.

אשר לראשון — אפשר שנתכוונו לתקן את לממש ע"י  
המרתו בלהגשים או להשיג המקובלים יותר, אבל מה פסול

יש במחשש שכאן? כשם שיפה מימוש לשאיפות, להצעות  
ולתכניות, כך יפה הוא למטרות.

ראובן מירקין

## לקסיקון לשיפור הלשון\*

ספרו של ד"ר ראובן סיוון נכתב לתכלית מעשית:  
הגייה תקינה, כתיב נכון, שימוש מדויק באוצר המלים והבעה  
בהירה. אין זה החיבור הראשון בעברית, שתכליתו שיפור  
הלשון, אולם שונה הוא מכל שנכתב עד כה, הן בסידורו  
והן בהיקף נושאו וגיונם.

יש בספר 970 ערכים והם מסודרים בסדר האלף-בית.  
רובם ערכים קצרים, בני שורות אחדות, ומיעוטם ערכים  
גדולים המשתרעים על פני עמודים. הנה, למשל, חמישה  
ערכים התופשים חמישית של הספר כולו: הערך "כתיב מלא"  
(9 עמ'), המביא את כללי הכתיב חסר הניקוד; הערך  
"מלים לועזיות" (11 עמ'), ובו רשימה של 600 מלים שאולות  
מלשונות אירופה ותרגומיהן בעברית; הערך "גיבים" (16  
עמ'), ובו רשימה של 400 גיבים וביאורם; הערך "פיסוק"

---

\* ד"ר ראובן סיוון, לקסיקון לשיפור הלשון, הוצאת

ספרים קרני, תל-אביב, תשכ"ט, 324 עמ'.